

ZAKON O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI

1.08

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Povereniku obezbediti bolje uslove rada, opremu i osoblje u cilju sprovođenja novog Zakona.	2009		√	
Doneti/izmeniti zakone koji regulišu posebne vrste obrade podataka o ličnosti, kao što su video nadzor, obrada podataka o ličnosti zaposlenih i obrada u svrhu naučnih i istorijskih istraživanja i u statističke svrhe.	2019			√
Uskladiti član 55. stav 10 Novog Zakona sa članom 36. stav 5 GDPR-a.	2019			√
Uskladiti član 65. stav 2 tačka 2 novog Zakona sa članom 46. stav 2 tačka c) GDPR-a, koji predviđa mogućnost prenosa podataka o ličnosti između rukovalaca i između rukovaoca i obrađivača u trećoj zemlji bez posebnog odobrenja Poverenika, na osnovu standardnih ugovornih klauzula koje je izradio Poverenik, na osnovu najbolje evropske prakse, presude ESP (slučaj C-311/18) i novih standardnih ugovornih klauzula Evropske komisije .	2019			√
Izmeniti član 77. novog Zakona i predvideti obavezu Poverenika da izradi standardne ugovorne klauzule za prenos podataka od rukovaoca u Srbiji rukovaocima u trećim zemljama, primenjujući najbolju evropsku praksu.	2019			√
Doneti autentično tumačenje zakonodavca o tome šta se može smatrati legitimnim interesom i doneti druga tumačenja o svim pitanjima koja su detaljno objašnjena u uvodnim odredbama GDPR-a, uključujući uticaj presude ESP (slučaj C-311/18) na prenos podataka o ličnosti u države koje ne pružaju adekvatan nivo zaštite podataka o ličnosti.	2019			√
Izmeniti Odluku o listi država, delova njihovih teritorija ili jednog ili više sektora određenih delatnosti u tim državama i međunarodnih organizacija, u kojima se smatra da je obezbeđen primereni nivo zaštite podataka o ličnosti – brisanje formulacije „Sjedinjene Države“ (ograničeno na Okvir za zaštitu privatnosti).	2020			√
Izdati smernice u vezi sa primenom novog Zakona u vezi sa radom na daljinu i drugim merama koje su kompanije sprovele da spreče širenje virusa SARS-CoV-2 u radnom okruženju.	2020			√
Izraditi uslove za izdavanje licence sertifikacionim telima od strane Poverenika.	2020			√

STANJE

Narodna Skupština Republike Srbije donela je dana 13. novembra 2018. godine novi Zakon o zaštiti podataka o ličnosti („Službeni glasnik RS“ br. 87/2018), (u daljem tekstu: novi Zakon). Novi Zakon stupio je na snagu dana 21. novembra 2018. godine, sa primenom po isteku devet meseci od dana stupanja na snagu, odnosno od 21. avgusta 2019. godine. Novi Zakon predstavlja prevod Opšte uredbe

o zaštiti podataka 2016/679 (GDPR), bez njenih uvodnih izjava i sa manjim specifičnostima koje odražavaju karakteristike pravnog sistema Republike Srbije. Iako je novi Zakon ocenjen kao robustan dokument, koji ne uzima u obzir specifičnosti pravnog sistema Srbije, Savet smatra da bi mogao poslužiti kao čvrst pravni osnov za promociju evropskih vrednosti u Srbiji.

Zakonska rešenja u novom Zakonu razjašnjavaju neja-

snoće, koje su postojale u prethodnom Zakonu o zaštiti podataka o ličnosti, kao što su način davanja saglasnosti za obradu ličnih podataka, uvođenje legitimnog interesa kao osnova za obradu, priznavanje novih prava za nosioca podataka (prenosivost podataka, pravo na prigovor, pravo da ne podleže automatizovanoj obradi) ili poboljšanje sadržaja priznatog starim Zakonom o zaštiti ličnih podataka. Rukovaoci sada moraju da sprovedu dodatne mere za zaštitu prava lica: kada će obrada verovatno rezultirati visokim rizikom po prava i slobode lica, rukovaoci moraju da izvrše procenu uticaja na zaštitu podataka i da sarađuju sa nadzornim organom u slučaju da organizacija i tehničke mere predložene u proceni zaštite podataka ne mogu umanjiti rizike po prava i slobode lica na koje se podaci odnose na prihvatljiv nivo. Najvažnija novina je da rukovaoci i obrađivači moraju izvršiti procenu rizika kako bi identifikovali rizike za bezbednost informacija, lične podatke i prava i slobode lica na koje se podaci odnose i da bi definisali i implementirali odgovarajuće organizacione i tehničke mere srazmerne identifikovanom riziku za smanjenje rizika na prihvatljiv nivo. Nadalje, rukovaoci će pokazati da primenjuju odgovarajuće organizacione i tehničke mere. Rukovaoci imaju obavezu da prijave kršenje podataka nadzornim organima, a u određenom slučaju da obaveste lica na koje se podaci odnose kod kojih je došlo do povrede podataka. Osim toga, rukovalac mora imati pisane ugovore o obradi podataka sa rukovaocima u kojima će definisati predmet i prirodu obrade, podatke koji se obrađuju, odnos sa podrukovaocem, primenjene organizacione i tehničke mere i način na koji kontrolori verifikuju njihovu primenu i obaveze ugovorne strane u pogledu procene uticaja na zaštitu podataka i kršenja podataka itd. Zakon uvodi obaveze rukovaocima i obrađivačima da u određenim slučajevima imenuju lice za zaštitu podataka o ličnosti i da uspostave i vode evidenciju o aktivnostima obrade.

Pravni režim koji se primenjuje na prenos podataka o ličnosti sada je liberalniji. Podaci o ličnosti mogu se preneti u zemlje koje nisu ratifikovale Konvenciju Saveta Evrope o zaštiti pojedinaca u pogledu automatske obrade ličnih podataka i u zemlje za koje Evropska unija (EU) smatra da pružaju odgovarajući nivo zaštite podataka o ličnosti (treće zemlje) na osnovu ugovornih klauzula koje je odobrio Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti (u daljem tekstu: Poverenik). Novi pravni osnov za prenos podataka o ličnosti u treće zemlje su kodeksi ponašanja i potvrde koje izdaju sertifikaciona

tela. Osim toga, podaci o ličnosti se mogu preneti kompanijama koje pripadaju multinacionalnim kompanijama i imaju registrovana sedišta na teritoriji trećih zemalja, na osnovu obavezujućih korporativnih pravila. Novi Zakon uvodi mogućnost osnivanja sertifikacionih tela ovlašćenih za proveru stepena kompanija sa novim Zakonom i za izdavanje potvrda o usklađenosti.

Novim Zakonom ukinuta je odredba još uvek važećeg zakona koja propisuje da se odredbe Zakona o zaštiti podataka o ličnosti ne primenjuju na podatke koji su svima dostupni i objavljeni u javnim medijima i raznim drugim publikacijama kao i na podatke koje je lice sposobno da brine o svojim interesima, objavilo o sebi. Gore navedeno bi trebalo da poboljša zaštitu podataka u vezi sa prodajom putem telefona (oblik prodaje koji je široko prisutan u Srbiji), pa prodavci takvih kompanija više neće moći da kontaktiraju osobe čiji su podaci javno objavljeni na veb stranicama ili u različitim publikacijama radi zaključivanja različitih vrsta ugovora i prodaje različitih vrsta robe. Pojedinac podataka se sada može kontaktirati u marketinške svrhe u slučajevima kada se može razumno očekivati, zbog postojećeg odnosa sa rukovaocima podataka, da se oni mogu kontaktirati (legitimni interes rukovalaca ili trećih strana) ili kada lice na koje se podaci odnose, tokom uspostavljanja poslovnog odnosa, daje saglasnost za prikupljanje ličnih podataka u marketinške svrhe.

POBOLJŠANJA

Poverenik je nastavio sa učešćem u javnosti, objašnjavajući važnost privatnosti i zaštite podataka za građane i rukovaocima i obrađivačima i objavljivao izvode iz svojih mišljenja o primeni Zakona na svojim veb stranicama. Objavljena su određena objašnjenja u vezi sa primenom legitimnog interesa kao pravnog osnova za obradu ličnih podataka. Povećan je broj članova osoblja kod Poverenika za 15 stalno zaposlenih.

PREOSTALI PROBLEMI

Uprkos nezatnom povećanju članova osoblja Poverenika, veliki problem je što država ne izdvaja dovoljno sredstava za aktivnosti Poverenika. Takva praksa je u suprotnosti sa obavezama navedenim u Akcionom planu za Poglavlje 23 (o pravosuđu i osnovnim pravima) pravne tekovine EU, koji je Vlada Srbije objavila u septembru 2015. godine, a gde je kao cilj proglašeno jačanje resursa poverenika.

Drugo važno pitanje je da li i u kojoj meri država ima nameru da promoviše vrednosti proklamovane novim Zakonom. Trebalo bi da država uloži mnogo više napora u podizanje svesti lica na koje se podaci odnose o značaju gore navedenih vrednosti organizovanjem javnih debata ili javnih konferencija na kojima lica na koje se podaci odnose mogu saznati više o svojim pravima sadržanim u novom Zakonu. Poverenik nije jedini državni organ koji ima obavezu da promoviše primenu novog Zakona. Osim toga, potrebno je da državni organi ulože više napora u implementaciju novog Zakona. Nedostatak primene zakona od strane državnih organa stvara atmosferu da druge strane na koje se odnosi zakon ne bi trebalo da primenjuju Zakon. Uprkos zvaničnim upozorenjima Poverenika da većina rukovalaca nije imenovala lica za zaštitu podataka, mnogi od njih još uvek nisu ispunili ovu obavezu.

Novi zakon ne uređuje posebne oblike obrade ličnih podataka, kao što su video nadzor, obrada ličnih podataka zaposlenih i obrada u svrhu naučnih i istorijskih istraživanja, kao i u statističke svrhe. Nepostojanje propisa stvara pravnu nesigurnost za rukovoace, što će značajno otežati njihovu sposobnost poslovanja. Odredba predviđena članom 100. Zakona – odredbe drugih zakona koje se odnose na obradu podataka o ličnosti biće usklađene sa odredbama ovog Zakona do kraja 2020. godine. Izjava službenika Ministarstva pravde da je formirana radna grupa sa zadatkom da radi na usklađivanju drugih zakona sa ovim zakonom, izgleda da je irelevantna.

Iz izjava službenika Poverenika i Ministarstva pravde u vezi sa primenom članova 41. i 50. Zakona, Savet je došao do zaključka da se čini da se ove odredbe ne mogu primeniti. Ovi članovi su ključni za sprovođenje Zakona. Naime, suština odredbi je da rukovalac mora da sprovede odgovarajuće organizacione i tehničke mere kako bi se osiguralo i moglo dokazati da se obrada vrši u skladu sa Zakonom. Sprovođenje odgovarajućih organizacionih i tehničkih mera koje identifikuju rizike različite verovatnoće i težine za sigurnost obrade i prava i slobode fizičkih lica. Ne postoji zvaničan stav oba državna organa o tome kako će rukovaoci izvršiti procenu rizika radi utvrđivanja rizika za bezbednost obrade i rizika za prava i slobode fizičkih lica, odnosno koje metodologije procene rizika će se primenjivati za takve procene. Štaviše, Zakonom nisu propisane sankcije za nepoštovanje navedenih odredbi. Odsustvo jasnih uputstava za sprovođenje ovih odredbi stvara ogroman prostor za

improvizaciju i dovodi do odsustva pravne sigurnosti za rukovoace.

Nedostatak u novom Zakonu u pogledu ovlašćenja Poverenika po zakonu da donese standardne ugovorne klauzule kako bi se omogućio prenos rukovaocima koji se nalaze u zemljama koje ne obezbeđuju odgovarajuću zaštitu ličnih podataka, onemogućava prenos u ovim situacijama. Štaviše, pozivanje na ovlašćenje Poverenika za sačinjavanje standardnih ugovornih klauzula za prenos na unutrašnjem tržištu u slučaju standardnih ugovornih klauzula koje služe kao osnov za prenos podataka o ličnosti u zemlje koje ne obezbeđuju odgovarajuću zaštitu podataka o ličnosti je neadekvatno. Ministarstvo pravde mora razmotriti sadržaj novih standardnih ugovornih klauzula prema GDPR-u za prenos podataka od rukovaoca ili obrađivača u EU/EEA (ili na drugi način podložnih GDPR-u) rukovaocima ili obrađivačima sa sedištem izvan EU/EEA (i ne podleže GDPR-u) koju je Evropska komisija izdala 4. juna 2021. godine.

Poverenik je izmenio svoju Odluku o aktivnostima obrade za koje će se izvršiti procena zaštite podataka a zahtev za mišljenje Poverenika mora se podneti u skladu sa propisanim uslovima. Zahtev za mišljenje Poverenika mora se podneti samo u slučajevima kada procena uticaja na zaštitu podataka ukazuje da bi obrada rezultirala visokim rizikom u odsustvu mera koje je rukovalac preduzeo kako bi umanjio rizik. Takva izmena nije u skladu sa članom 55. stav 10. Zakona koji ovlašćuje Poverenika da sačini i objavi spisak aktivnosti obrade za koje se moraju podneti zahtevi za njegovo mišljenje i u skladu sa članom 36. stav 5. GDPR-a koji propisuje da je države članice mogu zahtevati od rukovaoca da se konsultuju sa nadzornim organom i dobiju prethodno ovlašćenje u vezi sa postupkom rukovaoca za izvršavanje zadatka koji rukovalac obavlja u javnom interesu, uključujući obradu u vezi sa socijalnom zaštitom i javnim zdravljem. Umesto da definiše aktivnosti obrade za koje se mora podneti zahtev za njegovo mišljenje zbog visokog rizika takvih aktivnosti obrade za prava i slobode ispitanika, Poverenik je ukazao na situaciju kada mere predložene u proceni zaštite podataka ne mogu umanjiti rizike u proceni zaštite podataka. Ovo rešenje nije u skladu sa njegovim ovlašćenjem iz člana 55. stav 10. Zakona.

Do zatvaranja ovog izdanja Bele knjige, Poverenik još nije iskoristio ovlašćenje da propisuje uslove za izdavanje dozvola organima za sertifikaciju. Osim toga, nejasnoće u

članu 60. novog Zakona u pogledu akreditacije pravnog lica koje vrši nadzor nad primenom kodeksa ponašanja i nadležnosti Poverenika, onemogućavaju nadzor nad primenom kodeksa ponašanja.

Savet očekuje da Vlada Republike Srbije, u kontekstu presude Evropskog suda pravde C-311/18, izmeni svoju Odluku o Listi država, deo njihovih teritorija ili jednog ili više sek-

tora određenih delatnosti u tim državama i međunarodnim organizacijama u kojima se smatra da je obezbeđen primenjeni nivo zaštite podataka o ličnosti i briše formulaciju: „Sjedinjene Države (ograničene na Okvir štita privatnosti) i da nadležna tela (Poverenik i Ministarstvo pravde) pružaju smernice o uticaju ove presuda o prenosu podataka o ličnosti u zemlje koje ne obezbeđuju odgovarajuću zaštitu podataka o ličnosti.

PREPORUKE SAVETA

- Omogućiti Povereniku bolje uslove rada, opremu i osoblje kako bi se osigurala efikasna primena novog Zakona.
- Doneti/izmeniti zakone koji uređuju posebne oblike obrade podataka o ličnosti, poput video nadzora, obrade podataka o ličnosti zaposlenih i obrade u svrhu naučnih i istorijskih istraživanja i u statističke svrhe.
- Uskladiti član 55. stav 10. novog Zakona sa članom 36. stav 5. GDPR-a.
- Izmeniti član 65, stav 2, tačka 2. novog Zakona u skladu sa članom 46, stav 2, tačka c. GDPR-a, presudom Evropskog suda (predmet C-311/18) i novim standardnim ugovornim klauzulama prema GDPR-u za prenos podataka od rukovalaca ili obrađivača u EU/EEA (ili na drugi način podležu GDPR-u) rukovaocima ili obrađivačima sa sedištem izvan EU/EEA (i ne podležu GDPR-u) koje je izdala Evropska komisija 4. juna 2021. godine, predviđajući mogućnost prenosa podataka o ličnosti od rukovaoca do rukovaoca i rukovaoca do obrađivača registrovanog u trećim zemljama bez ovlašćenja Poverenika i na unutrašnjem tržištu, na osnovu standardnih ugovornih klauzula koje je izradio Poverenik, na osnovu najbolje evropske prakse.
- Izmeniti član 77. novog Zakona i predvideti obavezu Poverenika da izradi standardne ugovorne klauzule za prenos podataka o ličnosti od rukovaoca u Srbiji do rukovaoca u trećim zemljama, primenjujući najbolju evropsku praksu.
- Obezbediti službeno tumačenje zakonodavca o tome šta se može smatrati legitimnim interesom i dati druga tumačenja za sva druga pitanja koja su detaljno objašnjena u uvodnim izjavama GDPR-a, uključujući i uticaj presude Evropskog suda (predmet C-311/18) na prenos podataka o ličnosti u zemlje koje ne pružaju odgovarajući nivo zaštite ličnih podataka.
- Pružiti službeno tumačenje uključujući tumačenje članova 41. i 50. novog Zakona.
- Predvideti sankcije za nepoštovanje članova 41. i 50. novog Zakona.
- Izmeniti Odluku o Listi država, deo njihovih teritorija ili jednog ili više sektora određenih delatnosti u tim državama i međunarodnim organizacijama u kojima se smatra da je obezbeđen primenjeni nivo zaštite podataka o ličnosti – brisanje formulacije „Sjedinjene Države (ograničeno na Okvir za zaštitu privatnosti“).
- Izraditi smernice u vezi sa primenom novog Zakona u vezi sa radom na daljinu i drugim merama koje sprovode kompanije za sprečavanje širenja virusa SARS-CoV-2 u radnom okruženju.

- Doneti uslove za izdavanje dozvola sertifikacionim telima od strane Poverenika.
- Otkloniti nejasnoće iz člana 60. novog Zakona u pogledu nadležnosti nadležnih organa za akreditaciju pravnih lica koja nadgledaju sprovođenje kodeksa ponašanja.